

Atopisk dermatit

Barn och ungdom: Diagnos och behandling

Harpa Kristinsdóttir
Barnallergolog

1

Mål med föreläsningen

- Förstå vad atopisk dermatit är
- Förstå hur vi diagnostiserar atopisk dermatit
- Förstå hur vi behandlar atopisk dermatit

Referens: Läkemedelsverkets behandlingsrekommendation Atopisk dermatit, juni 2023

2

Atopisk dermatit

- Vanligaste kroniska hudsjukdomen hos barn
- Vart fjärde barn har atopisk dermatit
- Flesta får symtom före 2 års ålder
- 60% är symtomfria i tonåren men många återinsjuknar
- Sämre prognos om tidig debut, svårt eksem eller atopi
- Många har nedsatt livskvalitet

3

Vad är atopisk dermatit?

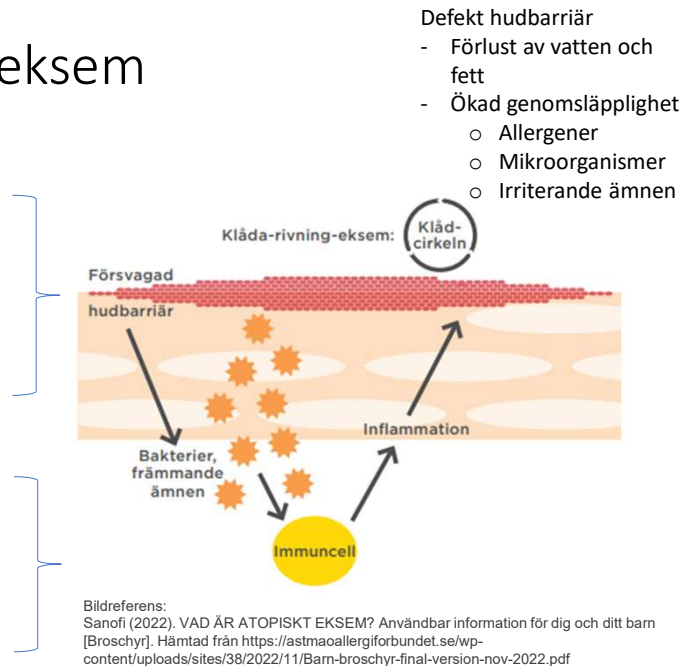
- Atopisk dermatit är en kronisk, återkommande, inflammatorisk hudsjukdom med torr hud, klåda och utslag.
- Barriärfunktionen är försämrade av olika orsaker, till exempel sänkt halt av vissa fetter i hornlagret, även i till synes normal hud.

4

Orsaken till atopiskt eksem

- Nedsatt hudbarriär på grund av nedsatt förmåga att bilda fetter och vattenbindande molekyler
- Obalans i immunsystemet med tendens till överaktivitet

5

Diagnostisering

- Baseras på en kombination av anamnestiska och kliniska fynd
- Om det råder tveksamhet kan Williams diagnostkriterier vara till hjälp

Williams kriterier:

- Obligatoriskt kriterium
= kliande hudutslag
- och minst 3 av följande kriterier:
 - Debut före 2 års ålder
 - kriteriet används inte om barnet är under fyra år
 - Aktuellt synligt hudutslag i böjveck
 - eller kind/panna och sträcksida av extremiteter hos barn under 4 år
 - Anamnes på generellt torr hud det senaste året.
 - Anamnes på hudutslag i hudveck som arm- och knäveck, vrister eller på halsen
 - samt kinderna hos barn under 10 år
 - Anamnes på astma eller hörsnuva
 - eller atopisk sjukdom hos förstgradssläkting om patienten är under 4 år

6

Beskrivning av ålderstypiska ställen för atopisk dermatit

Åldersgrupp	Typisk utbredning av eksem
Infantil fas < 2 år	Oftast på kinderna Eksemet utvecklas diffust över bål och extremiteter Övervikt på sträcksidor på armar och ben Blöjregionen ofta eksemfri
Barnfas 2-12 år	Ofta lokaliserat till böjveck Huden kan bli lichenifierad och uppvisa rivmärken
Ungdoms- och vuxenfas >12 år	Oftast lokaliserat till böjveck Kan förekomma var som helst Ofta på händer, huvud och hals

7

Differentialdiagnoser

- Allergiskt och irriterat kontakteksem
- Skabb
- Keratosis pilaris
- Perioral dermatit
- Psoriasis
- Rosacea
- Seborroiskt eksem
- Svampinfektion

8

Svårighetsgrad

Svårighetsgrad	Beskrivning
Lindrig	Torr hud och eksem i perioder Begränsad utbredning och långa besvärsfria perioder Mjukgörande behandling och lokal inflammationsdämpare vid aktivt eksem
Måttlig	Kontinuerlig aktivitet eller tätt återkommande eksem, måttlig utbredning Kan hanteras med förebyggande behandling med mjukgörande och lokal inflammationsdämpare Viss påverkan på sömn och dagliga aktiviteter
Svår	Kontinuerligt aktivt och utbredd eksem med uttalade besvär Otillräcklig effekt av förebyggande behandling med mjukgörande och lokal inflammationsdämpare Betydande påverkan på sömn, dagliga aktiviteter och livskvalitet Specialist med kunskap inom området

9

Försämringsfaktorer

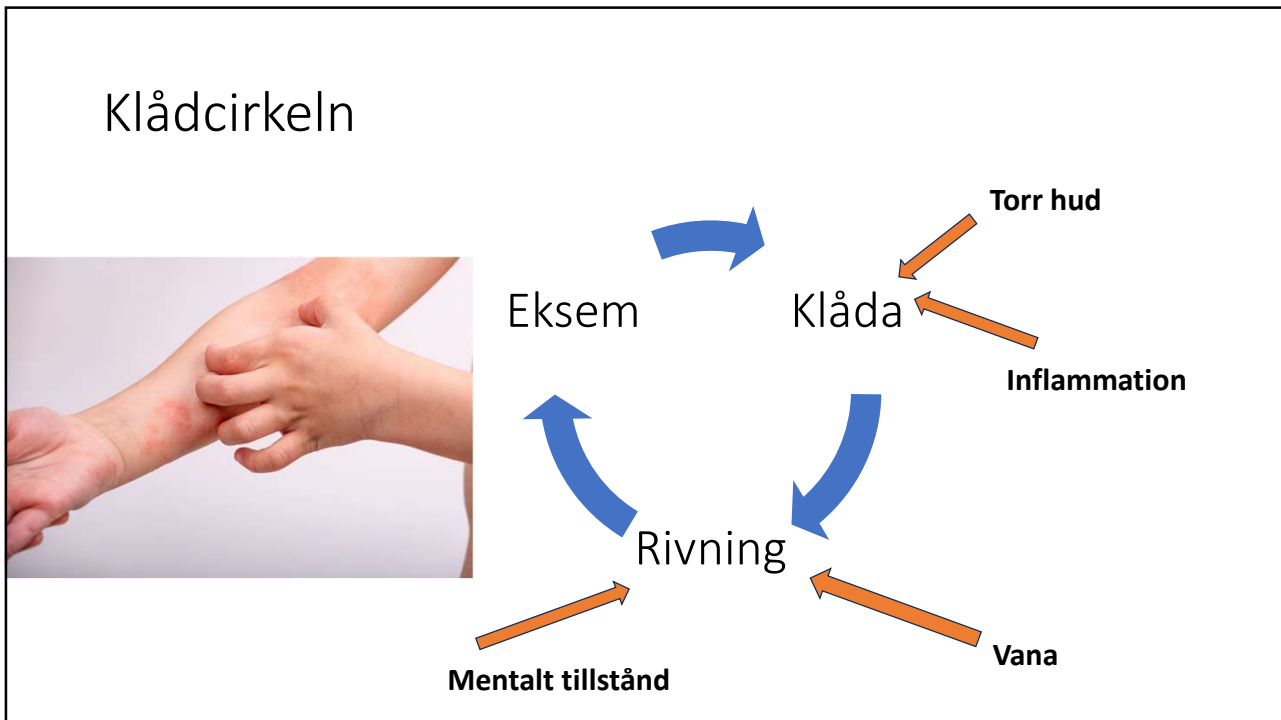
Enligt studier:

- Stora temperaturskillnader
- Luftföroreningar
- Ökad hårdhet av vatten
- Ökad användning av hygienprodukter
- Infektioner i huden

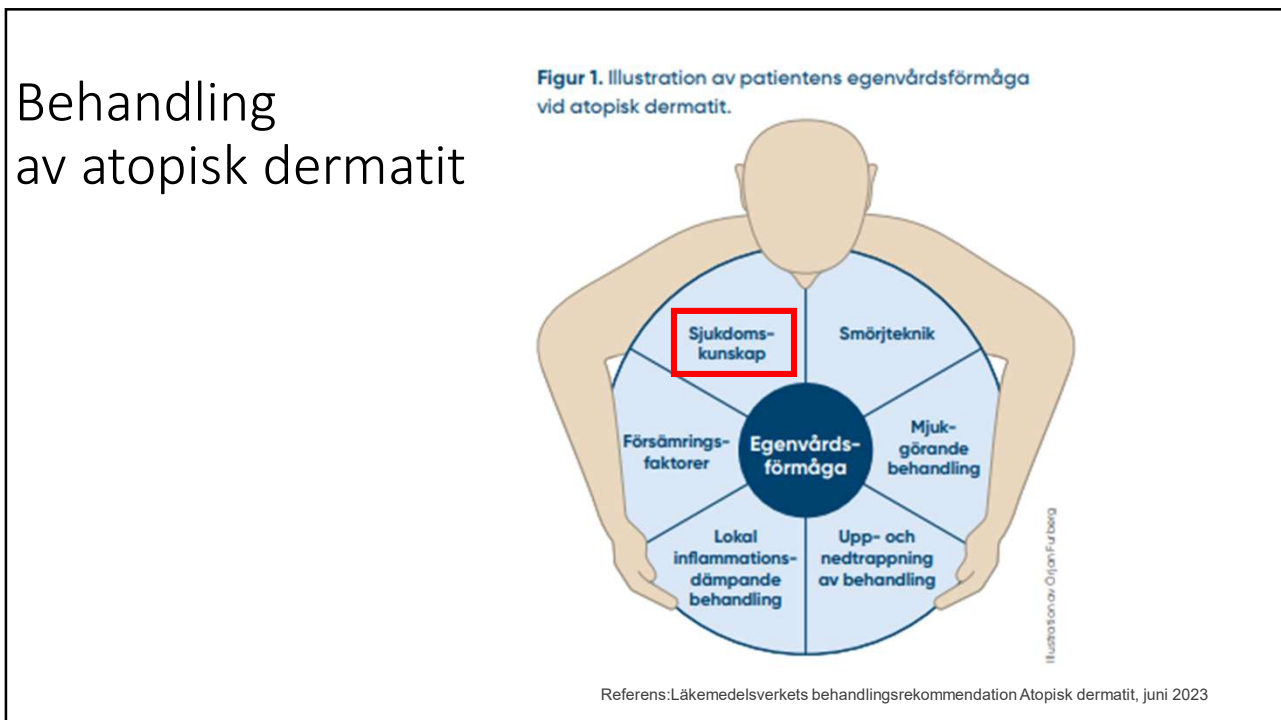
Enligt patienter:

- Oro och stress
- Svette
- Uttorkning av huden
- Vissa klädmaterial
- Försämring i samband med infektioner
- Årstidsvariationer
- Exponering för känd luftvägsallergi
- Exponering för födoämnen med irriterande effekt

10

11

12

MIN BEHANDLINGSPLAN
Utgå gärna från behandlingsmodellen

Behandlingsmål

- På kort sikt – minska klåda och dämpa eksemets inflammation
- På lång sikt – förbättra hudens barriärfunktion
- God kunskap om sjukdomen och hög egenvårdsförmåga

Behandlande enhet: _____

Kontaktpgiffiler / tel: _____

Datum: _____

Läkare / Sjuksköterska: _____

AKTUELL STATUS

Hud: _____

Livskvalitet: _____

MÅL

Delmål: _____

Mål på längre sikt: _____

ÅTGÄRD (ordination av kräm, mjukgörande, annat läkemedel; dos, lokalisering, hur länge)

UPPFÖLJNING (tid samt vad som ska utvärderas)

Återbesök för utvärdering: _____

VANLIGA FÖRSÄMRINGSFAKTORER I VARDAGEN

Identifiera vad som triggar DITT eksem (varierar från person till person) och prata med din behandlande sjuksköterska och/eller läkare om hur du ska hantera detta.

Dessa faktorer försämrar mitt eksem:

13

Eksemskola på nätet från Sachsskas barnsjukhus

- Finns att hitta på Atopikarnas hemsida:
- [//atopikerna.astmaoallergiforbundet.se/atopiskt-eksem/](https://atopikerna.astmaoallergiforbundet.se/atopiskt-eksem/)
 - en introduktion till eksem
 - behandling med kortisonkräm
 - mjukgörande kräm
 - smörjstunden
 - klådcirkeln
 - försämrande faktorer
- https://vimeo.com/125444089?embedded=true&source=vimeo_logo&owner=4735921

14

Behandlingsmodellen

Faktaruta 3. Behandlingsmodell för atopisk dermatit hos barn och vuxna.

Basbehandling	Patientutbildning
	Mjukgörande läkemedel Lokal inflammationsdämpande behandling vid aktivt eksem och därefter vid behov som underhållsbehandling <i>Kortikosteroid, kalcineurinhämmare</i>
Kompletterande behandling vid otillräcklig effekt	Medicinsk ljusbehandling
	Systemisk inflammationsdämpande behandling vid svårt eksem* (presenteras i rekommendationsordning)
	<i>Interleukinhämmare</i>
	<i>Ciklosporin (begränsad tid)</i>
	<i>Metotrexat (saknar godkänd indikation)</i>
	<i>JAK-hämmare</i>

Referens: Läkemedelsverkets behandlingsrekommendation Atopisk dermatit, juni 2023

15

Mjukgörande behandling

- Grundläggande för alla patienter
- Skyddar och stärker hudens barriärfunktion
- Mjukgörande på recept
- Minskar mängden inflammationsdämpande som behövs
- Förlänger tiden till försämring av sjukdomen
- Bör användas minst en till två gånger dagligen, även på eksemfri hud.

“Tillvänjning” av huden sker inte

Bild skapad av Copilot

16

Mjukgörande behandling –exempel

17

18

Tabell IV. Indelning av kortikosteroider och aktuella substanser för lokal behandling vid atopisk dermatit.

Grupp	Styrka	Substans
I	Svaga	Hydrokortison
II	Medelstarka	Klobetason, hydrokortison-butyrat
III	Starka	Betametason, mometason, flutikason

Tabell V. Lokal kortikosteroidbehandling till kroppen (inte ansikte) i förhållande till ålder och svårighetsgrad av atopisk dermatit.

Svårighetsgrad	Barn 0–2 år	Barn 2–6 år	Barn från 7 år och vuxna
Lindrig	Grupp I	Grupp I	Grupp I-II
Måttlig	Grupp I-II	Grupp II-III	Grupp II-III
Svår	Grupp II	Grupp III	Grupp III

Referens:Läkemedelsverkets behandlingsrekommendation Atopisk dermatit, juni 2023

19

Lokala kalcineurinhämmare

- Smörjes precis på samma sätt som kortikosteroiderna men två gånger per dag
- Främst till ansiktet och andra känsliga områden
- Tacrolimus (Protopic) 0,03% från 2 år
- Tacrolimus (Protopic) 0,1% från 16 år
- Pimekrolimus (Elidel) från 3 månaders ålder

Referens:Protopic® produktresumé senast uppdaterad 2024-02-09, www.fass.se Elidel® produktresumé senast uppdaterad 2022-06-26, www.fass.se

20

Åtgärder som kan inte rekommenderas

- Temperaturreglerat laminärt luftflöde
 - Otillräcklig evidens för effekt
- Silkeskläder
 - Otillräcklig evidens för effekt
- Kostrestriktioner
 - Det saknas vetenskaplig evidens och stöd i internationella rekommendationer

21

Strategier för behandling

Bilder skapade av Copilot

22

Behandlingen fungerar inte

- Underbehandling?
- Följsamhet?
- Sekundärinfektion?
- Fel diagnos?
- Svårt eksem med tidig debut: Allergi underliggande?

23

Födoämnesallergi

- Har sällan någon betydelse för atopisk dermatit
- Viktigt att informera patienter och vårdnadshavare om
- Hos spädbarn med svårbehandlade utbredda eksem kan dock allergiutredning övervägas
- I de flesta fall räcker det att testa för ägg och mjölk

Bild skapad av Copilot

24

Sekundärinfektion

- Mindre vanlig komplikation
- Kan övervägas vid kraftig akut försämring av eksemet
- Intensifierad lokal inflammationsdämpande läkemedelsbehandling är vanligtvis tillräckligt
- Behandling med systemisk antibiotika behövs mycket sällan
- Lokal antibiotikabehandling ska inte användas

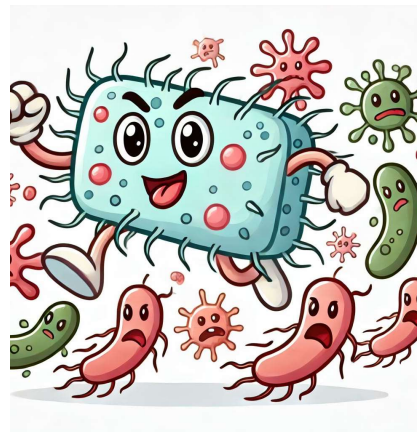

Bild skapad av Copilot

25

Take home

- Egenvård är centralt
- Behandlingsmålet är frihet från klåda och inflammation i huden samt utläkt hud i så långa perioder som möjligt
- Allergi är sällan drivande
- Dansa med eksemet

Bild skapad av Copilot

26